40
L·IX 3

ՄԻՍՆԱՏԻՅԻ ԷՐԾԻՅԱՍ

ԻԶԻՍՏԻՒ ՍԷՆԷ — ԹԻՒՄԷՐՕ – 75 – 1861 – ՄԱՅԻՍ – 30 – ՇԻԼԱՀԻՃԱԷ – 3 — ՍԱԼԸ

ԳԱՄՊՈՕ ՄԱՅԻՍ

	Ղուրուշ
Լոնտրայ	
Մարսիլիա	
Վիէննա	

ՄԻՍՔԻՒՔԵԱԹ

Օսմանը թղթաը	171
Ինկիլեզ	130
Ֆրանսէզ	151 20
Համբուրկ	154
Գարպոն	28 30
Սոֆիրին	259
Գըրըմից	88
Մահմուտիյէ	135
Պէշլիք եարիմըդ ալտընա	560
Խայրնէ Թանվիլ	60½
Սէհիմ ագնթա	
Գոնոզիտ էսկի	51½

ՊՕՐՍԱ ԹԻԼԷԳՐԱՖԸ

Մարսիլիա 8 յունիս.

Պուղայայ էնմէքտէ. Թունա 133. 27 50 Սիրիանոբոլ 127. 37 Սիրամ 65. Զէյթին կէտիք 74½ Իբէր. Գոլա կէվէր. Գանգիս 24. 97½. Ֆոնտս 67. 55. Գոնոզիտ ֆայիզ ալընմըշ 90½.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱԾ. ՄԻՒԹԷՆԷՎԻՒՅԷ

— Ֆրանսայ սոկէրլէրի քեամիլէն Սիրիատան ջեդմիշլար տըր.

— Սիրիա Խրիսթիանլարը իշին Ֆրանսատա շիմտիկէ գատար Թոբլանան իանէ ագձէսի 442,664 ֆրանգա պալիզ օրմուշ տուր.

— Սիրիատէ մէտզ Ալլահ պիր գըթթալ տահա զուհուրէ կէլտիկի Թագտիրոտ. մահէլի մէզպուրու Ռուսիա. Ինկիլիթերա էվ Ֆրանսանէն պիրլիքատէ իսթիլա իտէճէքլէրի զաքէթալէրտէ օգանմագատ տիր.

— Սարաէնիա սեվլէթինին պայիսի շերեֆի ազիզի պուլանան Ֆոնթոր Ֆավուր էվ ֆաթ իմիշ տիր. պու մէշհուր տիպլոմաթ զաթէն էվֆաթը սէպէպինտէն, Իթալիատա Կարիպալտի էֆքեարը իլերու կիթմէյէ պաշլայտաղ տըր զանն իտերիզ.

— Ֆրանսայ 1861 սէնէսինի միւլքէճ մէսարիֆատընը գաբաթըմասը իշին, Ռամբուտա սէնիլէն անթիգաթանէ (միւզէ) սատըլմըշ տըր.

— Ալսթրիա քէյզէրինատէն Ֆրէնտրիֆ նամ քէյզատ պիր Իրմթէսթան էօլիբ. էվ օրանէն Ալաջնորդուն տան, մէզարլըզա կէօմիւլմէսի իշիւն բուֆատանամէ իսթէնիր. Ալաջնորդ ձէնազէնին, գանը գամթիլ էվ եապանճըլարը եանընա կէօմիւլմէսինէ բուֆատաթ վէրիպ, տիկէր թարաֆա կէօմիւլմէսինէ ազալ միւսատատէ իմթիմէզ. վավսի պէլատէյէ կիսիրլիպ հէմ քէյֆիյէթի իֆատատէ էվ հէմատ 1856 սէնէսինատէ հիւքիւմէթ թարաֆընան օղ պատատէ զուհուրէ կէլէն միւսատատ պէյան օլունուր իսէ տէ, Ալաջնորդ գատան բուսի բիլա կէօսթէրմէ տիկինտէն, ճէնազէնին, քէօյիւն խարիճինատէ պիր թարլայատէֆն օլունմասընա մէճպուր օլունուր.

— Փարիատէ պիր խըրսըզ բէյտա օլարաք, էվ իշճի գրյաֆէթիյլէ միւնասէպէթ ալտըրարաք, տիւքքեան, մաղազա սէրկիճի մահէլլէրի էվ քիլիսէլէրատէն սաղթ իսկէմիլէր չալընպ պաշգա չէյէ թօգանմասընը, պաղը խըրսըզլար իւղէրինատէ չալաճագլարը էշեատճէ պաղը մէրթէպէ իլլէթ եա մէրագ պուլունուսզա միթալատա օլունմագատ տիր. ղիրա, եալընըզ պօշ չիչէլէր. էվ քիպրիթ գուլթուլարը էվ ատէշ թապալարը չալմաղէ ատամամ իսէր իրսըզլար ամանի պուլունուսզա անլարընընը տըր.

— Ալաղէթ ալ թիւրէն նամ դաղէթատէ, թուրինատա Իրմթէսթանլար իշին պիր ադրը մէղարլըզ վէրմէ մէսինէ ատայիր պահալար եազ ըմըշ տըր.

— Ֆրանսա թօրբաղընատա Ինկիլիզլէր իշին, մուսիսէրէն բասբօր սիւոլ իթմէք գալդմըշ օրմանին, 200 նէֆէր Ինկիլիզ ամէլէսի Փարիսէ կէլիպ կէզմիքլէրինատէ օղ գատար ըմայէթ կէօրիւպ էվ օղ գատար խոշլանմըշլար քի, պիր լէճէքբիւ ընամէ եազպ, վալսի մէմլէքէթէ թագտիմ խատրէք, կէօրսիքլէրի ըմայէթի մէմուսէսէսէն պաշգա, շունճա թէմաշակէատարլարը Լոնտրա կիպի բարա իլէ օրմայաս, իլա պահիսէվա սէյր սու թէմաշա իմթիրիլմէքտէ պուլունուսզունատան, զիյատէսիլէ իպրազը չիքքանիլէթ էվ մէմուսունէթ խլէմիշէր տիր.

— Պիր Ֆրանսըզ զաղէթասընատա, Ռուսիատէ Սոսգովլար իւղէրինատէ, Սիրիա խրիսթիանլարը հագգլարընատա կէօրիւլէն զայրէթ էվ մէրհամէթին պէյանիլլէ պէրապէր, Պարշավիատա քի խրիսթիանլարընը ալէյհլէրինատէ կէօսթէրմիքլէրի շիատէթ ու հիատէթ տահի պէյան օլունմուշ օլատուգատան պաշգա, Ռուսիա տէվլէթի թարաֆընատան, պաղը թէպաալարընա վէրիլէն իմթիյազլարը իսէ իսմի պուլունուպ, ֆէգաթ ճիսմի պուլունմասընը ֆասալ օլունմուշտուր.

— Պու կիւնլէրատէ, Պէլճիգա գըրալը հապսէթլէրինին Լոնտրայա կիտէրէք, Վրալիչա հապսէթլէրիլէ միւլագաթ իտէճէկի իշխիրմիշտիր.

— Ֆրանսատա 81 եաշընտա իսթիյարը պիրիսի, քէնտի կէչինէ պիլէճէյի գատար պիր մասաշ թասիսիսիլլէ, օլանճա վարիսէթինի տամամասընընը իւզէրինէ չէվիրիր. տամամարնընը ինէ պիր գըզը պուլունմաղընէ էվլէնմիրիպ տամամ սահիպի օլուր. էվ մէրգաս տամամարլա գըզընը գանտըրարաք «միրասէ գոնուպ էվ վէրիլէն ալըգատան իսէ լաս օրմագ նիյէթի ըէսանիյէսիյէ, գայն բէտէրինի էօլարիրմէյէ գարար վէրիր, էվ պիր կիւն պիշարէյի մահսէնատէ բասթ ըէթիրէբէք պօզու վէրիրլէր իսէտէ, իհթիյարընը պէսլէմէսի պուլունան գօճա գարը, էլէպիհինին կիճիքմէսինատէն վէսվէսէ իտէրէք արամաղէ ջըգըշընըգատա պիր քէօշէտէ լաշէսինի պուլուր, էվ քէյֆիյէթ հիւքիւմէթին մանիմու օլարաք, շու ճինայէթէ ճէսարէթ իտէն իւչ նէֆէր գաթիլլէր հապսէ իլգա օլուրլար.

— Նէմչէ թօբրաղընատա Անանասթրըն պիրիսինատէ 12 նէֆէր ֆագարա կէչինմէքտէ պուլունմագատէ լէքէն, ասիր պիր ֆուգարանընն տահի արալըգ արալըգ կէլիպ իմատատէ նայիլ օլուսզուն կէօրսիքլէրինատէ օղ գարար գըզգանըրլար քի, պիր կիւն ալ վալլաը Անանասթրընն խարիճինատէ պիր քէօշէտէ բասթ կէթիրէրէք, տօտագլարընը տիքէրլէր, էվ տամուզ էօլսիւրիւր կիպի պիր պիւյիւք տամամընն աչարաք գանարընն ագըսթարըլագատան պաշգա. պիր աղաճա ասըպ գարընընը եարարլար. պաղըրսագլարընը ջըգարըրլար, էվ տահա պունլարա էմնալ վանշիճէ էզկիյէթլէր իլէ հէլաք իտէրլէր.

— Յունիս 4 տէ բազար կիւն, պիր գաչ միւհիմ իշլէր իշին, Խարէգրաճական ընկերու թիւնէն Ինդհանաբ ժողովու թէճէմմիւ իտէճէկինատէն, մէզքիւր ընկերութիւնէն Ֆիւանը թարաֆընատան, ապա պուլունան դէվլէթին, եէվմի մէզպուրատա Լալէ սօգաղընատա 13 նումէրօլու Համադգեաց ընկերութիւնէն ժողովարընա սահթ ալթըտան եէտէլէ գատար պույուրմալարը բէճա օլունուր.

ԱՕԳՈՒԱՅԻՆ

Շու տթիտէքի մէքթուպ պիր բիսայէթլիւ տօսթ թարաֆընտան կէլէ-միշ օլմաղին, հէր նէ գատար այնիյի պէյան իտէր իսէքսէ, թէրճիւմէսին կէլէճէք տէֆթայէ պրագրըզ։

„Կ'աղաչեմ արգոյ խմբագիր, որ հետեւեալ յօդուածը ձեր լրագրոյն մէջ հրատարակելու բարեհաճիք։

„Լրագիր մը՝ սրբազան հանգամանաց տեր ըլլալուն ամենեւին տարակոյս չկայ, որով միանգամայն իր այս պարտաւորութեանց շնաշխարհիկ տաղանդները ճանչնալու համար առջի օրէն ուխտելու և անանկ ճամբայ ելլելու է։ Լրագիր մը՝ իմաստասէրին պատգամը ըմբռնելու, և իմաստունին բարոյական խրատները իր գաղարարացը մէջ սնուցանելու նուիրական ուխտ մը ունենալու է, „Մի՛ խօսեսցիս մինչեւ քան կշռակալ զբանս քո"։ Վերջապէս լրագիր մը՝ բարոյական ու տնտեսական հանգամանաց Ոսկեփորիկն ըլլալու է։

„Արդկոյին նիւթական և իսկական յատկութիւնները ու անոր սեպհականեալ կատարելութիւնները անանկ մէկ աղբիւրէ մը ծագում ունին, որուն սնուցիչ տարրը և շարժառիթը՝ մարդուս իրեն խոհականութեան շառաւիղներն են, և ահա այս շառաւիղներուն ցոլացումն է, որ հարիւրաչքոր տարիներէ 'ի վեր իբրև 'ի կեդրոնէ բղխած՝ դէպ 'ի իրենց շրջանը ընդլայնելու կը ձգտին։

„Այս պարագայիս մէջ՝ ամէն հանճար ոտքի ելաւ իբրև 'ի կեդրոնական զօրութենէ մը, և սկսաւ բնական ազդեցութեամբ ճարակ առնուլ, պարարիլ և բարգաւաճիլ։ Այս շնաշխարհիկ ազդեցութիւնը իր նպատակին անդորր ժամանելու համար գէրէզը իրեն արժանավայել գործիք ճանչնալով, սկսաւ իր տարերաց բաղադրութիւնը գրիչի միջոցաւ ծնանիլ՝ ու անով իր փառքը և պատիւը պսակել։ Անանկ է նէ խմբագրի գրիչ մը արթուն և խոհականը լալը սնդելը՝ աւելորդ կը համարիմ, և անտեղի կը դատեմ երկարօրէն այս մասիս վրայ փաստաբանելու, վասն զի մէկը չեմ տեսնար ու գտնար այս զրուցածիս հակառակող ու դիմադրաւ։

„Ուրեմն խմբագիր մը նախ և յառաջ իր գրիչը շարժելու եղանակը ճանչնալու և գիտնալու է. թէ որ մէկը՝ իր գրիչը ի՛նչպէս գործածելու դատողութիւնը չունի նէ, մեծ նախատինք է իրեն, թող չյանդգնի այն սրբազան շարժառիթը ձեռք առնելու, գրիչ մը՝ որ թարգման է խոհականի մը հանճարոյ տարրական յատկութիւններուն. թող ի բաց ձգեն ձեռքերնէն անոնք՝ երբոր թշնամութիւն, ատելութիւն, ու քաղաքակրթութեան և բարոյականի սկզբանց հակառակ բերմունքներ ամբար ըրած են իրենց սրտին մէջ, վասն զի գրիչը՝ լուսագրութեան (փօթօկրաֆի) խաւարին սենեակին պէս՝ իսկ և իսկ անոր չարակամ սրտին պատկերը կը նկարագրէ։ Աւելորդ՝ կրնամ ըսել անխտիր բոլոր այն գրիչներուն, զորս առ ինչ գործածելի ըլլալուն յարգը երբէք չճանչնալով՝ ցաւալի ափսոսանքներու ենթակայ կ'ըլլան։

„Ցաւօք սրտի այս անգամ վիշտս ծանրացնելու առիթ մը տեսնելով, հաւատացէր, բարեկամ, թէ այս առաջին անգամն է որ դէմ գրելու համար գրիչը ձեռքս առած եմ. քանզի դիտեմ թէ ինչպէս փափուկ և դժուարին բան մըն է որ և իցէ նիւթ մը՝ ընթերցողաց քմացը հաղորդել։ Թէպէտ և թշնամական գրուածներ, որոնն վախճանը չարիք է, չեմ ախորժիր բնաւ կարդալու, բայց ըստ դիպաց այս վերջին անգամ Մէճմուա ըսված լրագրոյն 399 երորդ թիւը կարդալովս՝ մեծ զարմանք և ցաւ պատճառեց սրտիս, և արդարև կրնաք մակաբերել ցաւոցս խորին զգացմունքը որ այս առջի անգամուն զիս գրգռեց երկու տող բան գրելու փութալ։

„Մէճմուան՝ ժամանակ ժամանակ իր հոմանուն սեռին յիշատակը անմահացնելու համար՝ կարծես թէ պատիւ կը համարի շարքի Մէճմաա ըլլալ, և այն ատեն իմաստակութեան տաւիղը ձեռքը առած՝ ուսանակ կետերու մէջ ինչպէս որ քնկան է, եռանդի մը գալու համար տեսակ մը գինովութեամբ յափշտակված՝ կ'սկսի իր դառն կոնդոցներով՝ թուլացեալ քնարին աղեքը երերցնել. բայց սիրելիս, դիմացնիս հարսնիք չկայ, խնճոյքի և խեղկատակ հանդէսի մը հրաւիրուած չենք, զբօսանաց պարտէզ մը չենք տեսնէր, ուր ես գիտնս, դիժբաղդաբար ծռմռկած հայ գրիչ մը ձեռքդ առած՝ հայերէն գրերով Հայոց ուսումնական ակուռքին մէջ Ազգային ոդւոյն դէմ առասպելիօքդ կը բարբանջես։ Ես՝ հայերէն գրերն անգամ քեզի արժանի չեմ տեսներ, որ քու չարակամ կարծեացդ շարժառիթ գործի մը ըլլան. վա՛ր ձգէ ուրեմն գրիչդ Ազգային հանճարոյն դէմ ոմ. . . (Թէպէտ և կը լռեմ հոս տեղը քեզի վայել ու յարմար տիտղոս մը և ածական մը տալ.) շաղկէ՛ Մէճմուադ, հայկական պատգամաբերութեան սրահէն դուրս ելիր, գնա՛ նստէ՛ ծառի մը տակ՝ ու սպասէ՛։

„Իրաւունքը ձեր խոհականութեանը կը ձգեմ բարեմիտ ընթերցողք, երբոր Մէճմուան՝ Միւնատիկ կամ Մեղուի դէմ բան գրելու ատեն, որ ազատ է, յիմարութեամբ մը յափշտակուած՝ (յիմարութեանն ալ ապացոյց՝ որ իր տգեղութիւնը չճանչնալով, անուանակից Գեղեցիկի մը վերացեալ փառքովը պարծիլ կը բանդագուշէ), կը յանդգնի բոլորովին իր սահմանէն դուրս՝ Ազգային Սահմանադրութեան իսկական պատուոյն և անոր սրբազան հանգամանացը անարգանօք դիմադրաւել։ Մէճմուա՛, խիստ է տեղ ընդդէմ խիւանի ատոյեալ։

„Ազգային Սահմանադրութիւն մը չի կրնար երբէք քեզի խաղալիկ ըլլալ՝ ու անոր բարենպաստ ժողովներուն լոյսը՝ որ ցանկալի է քան զԱկանս պատուական, երբէք քու սեւ ամպերուդ քօղերովը չին կրնար ծածկուիլ, որուն մէջ քու թերթերդ՝ առժամանակեայ (մուվագգաթ) ասուպի մը նման բնաջինջ կ'ըլլան։

Թէ որ խոհականութեամբ մը հրարուղխի ժայթմունքի նման բերնէն ելած եւակաբառերուն արմատը լաւ ճանչնար, աւելի մանր խուզարկութեան համար հրեշ ականջով մը քա-գիրդ դիմելու ամենեւին կարօտութիւն չէր ունենար։

„Այց եթէ «դոքա լռեսցեն քարինքդ աղաղակեսցեն», ահա հայկական հանճարը՝ 'ի յիշատակ Ազգային Սահմանադրութեան մեր Օգոստափառ Սուլթանին խնամոցը ներքև՝ (Վսքսրոսի արեւելեան եզերքը) դամենայ կամարներուն պսակուած կը պարծի միշտ, և իր (Մէճմուայի) ականջը դէմ կ'սպառնայ այսօր, որ եթէ խնարհ զիջողութեամբ իր այս թշնամական մեղանչանացը փոխարէն ծայրալեր ներողամտութիւն մը չընդրէ, Ազգիս մէջ մէկ հատիկ Հայմ'ալ մնայ՝ իրեն դէմ Աղէքսանդր մը կանգնելու պատրաստ է, որ թէպէտ ինքը սեսակ մը տիարութեամբ հեռուէն չէր կրցեր նշմարել։?

„Մնամ Ազգիս բարձրութեանը ցանկացող

* * *

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Պաղը զաղէթալարըմիզ, վէ խուսուսիյլէ Միւնատի, նիշէ քէսանըն կէօզէրինէ ֆէնա կէօրիւնիւպ, թահգիր ու ատաւէթլէրինի տաւէթ իլէ մէքտէ տիր։ — Ո՛ւնհասաք։ — Ո՛ւնհասաք պաշդա պիր շէյ օլմայուպ, պիր թագըմ ֆէնալըգլարը պիլա միւտահէնէ ֆասլ ու զէմմ իլէ մէսի տիր։ — Ֆէգաթ իսի շէհէրի տախի գարշըլըգ օլարագ մէտՀ ու սէնալէրլէ նիստա իթմէքտէ տէյին մի տիր։ — Հայ հայ, հէր վագթ, լաքին էօյլէ ատէմ էր օնու տախի իսթէմէտիքլէրինատէն, վէ եախաստ, ֆէնալըգլարըն զէմմ օլունմանընատան գօրգ ուգլարը կիսպի, մէտՀ օլունանլարը տախի գրագանարգլարընատան, նէ՞ Հ՞ամըն զէէրի, նէ՞ արապըն էի՞-զէ՞-, տիմէքտէ տիրլէր։

Իմոի Միւնատի շու գատար ուսթ վէ շու գատար տիւշմէնլէր արասընատա նէ՞ եարմալը, նէ՞ եօլ թութմալարը, քէնտի վազիֆէսի զիմմէթինատէն վաղ կէչէրէք, պիր թագըմ ճահիլ ատէմլէրին, բարալարը, նուֆուզարը, վէ ֆիթնէքեար թագիմաթլարը ուղրուռնա քէնտի նիյէթի խայրիյէսինի գուրպան իտուպ, գայտարզա պիր թարիգ թութմալըմըզը։

Հաշա՛, հաշա՛, Միւնատի էօյլէ պիր էտնալըզը ասլա գապուլ իտէ-

մէջ, Միւնասի Միւնասի օրուրդ իշին, հագգանիչէթի քէնասչէ պիր ըհպէր ԹուԹարագ, տայիմա վէ եիւքսէք սէտա իլէ Դիաճ իԹմէլիտիր. Լմմա ֆիւլանլարխաջանմաղլար իմիշ, ֆիւլանդար կիւձէնիրլէր իմիշ, վէ ֆիւլանլար ուիւշմէն օրուրլար իմիշ, պունլարդն հիշ պիրիսի Միւնասինին սէսինի քէսէմէղէր. Միւնասի, վէլիւնիչէթի պուլունան Սալ Թանահմէթ Սէնիչէ հագգընուա սասագաթատա պի գուսուր պուլունտուգճա, միլլէԹինէ մուհապէթի քէմալ մէրԹէպէտէ օլնաբ, վէ խուսուսիլէ, պիր Թագըմ միլլէթին ֆայիտէսինէ չալըշամայանլարա գարշը, ֆագրը ֆուգարանդն Թարաֆընը Թուհթուգ հուգուգլարդն Թէսասհուգ իչլէրդի Թէսասիրճէ, վէ նիհայէթ Միւնասի հէր միլլէԹէ վէ հէր մէղհէպէ բիայէԹի լազըմէ իւգրէ հարէքէԹ իչլէսիրճէ. Միւնասի սէյիլ պիր Թագըմ Թէրպիչէ գապուլ իԹմէյէնլէրի Թէրպիչէ իԹմէք, վէ պազը միլլէԹ խայինլէրինի, խիյանէԹլէրինտէն վազ կէչիրմէք, իլա ումուսմէն էհալինին, միլլէԹճէ հուգուգունու անլանդն Թարիգը Թէրպիչէյէ գլազուղամագ, վէ զալըմլարդն զուլմլարդնանան սագընմալարդնընգիէսաԹէրմէք նէյէԹիչէ, սէյիլ սամլար վէ տազլար պաշնանա, իլա ավուշարանա վէ օվալարանա տախի նիսամ իչլէմէլիսիր։

Ընդն էօյլէ իսէ Միւնասի գանէմինի էլինէ, Թօբլասդն էֆքեար ու ԹէսավվուրանԹընը քէնասչէ, նամէշ իԹմսին կէօրսիւկիւնիւ վէ պիր սիկինի պէյազ քեազդասէր եիւրէքլէր, նիչէ Ընդային հավատիսանԹ պէքլէմէքանէ սիրլէր։

Ընդան, գուվվէԹ վէր սէսիմէ, Թէէսիր վէր գալէմիմէ, վէ մուհապէԹ իհսան իչլէ գալդիմէ. զիրա չօգ չէյլէր եազմագ գօրայարը, լաքին, սասագաթ, ֆազիլէԹ, վէ միլլէԹ մուհապէԹի վէ զայրէԹի իւգրէ, սասէսիլանէ վէ խուրուսքեանրանէ, լէքէյի միւասհէնէսէն արի օլարագ, վէ եալընըզ ումումէն էհալինին վէ ֆուգարանդն մէնֆասաԹ ու հուգուգունու քէնասչէ պիր հէսէֆ իսէրէքէ գալէմ օյնաԹմագ կիւպի միւշքիլ պիր շէյ օլմամագ։

Տինէյինիգ էօյլէ իսէ, եա ազդասէր զաԹլար, Միւնասինին շու եէնի վէ բիւր մէսէրքէԹ նիսասընդն։

Հէր նէ գասար պազըլար պիզիմ կիսի, շու Ընդային ՍահմադրուԹիւնուն Տարեդարձը իչլէն պասասրագլար սունդուլուպ, եօրԹու ԹուԹուլմասը, վէ շաղլըգլար իմրա օլունմասընը տիւշիւնմէքսէս պուլունմազլար իսէտէ, շու շէրէֆին տէֆէնէսի, Սամաթեա մէքԹէպլինտէն զըգմըշ օլան շակիրտանդն Թէշքիլ իսլէմիշ պուլունուսդու Սանուց ԸնկերուԹիւնունա, մախսուս պուլունմուշ կիպի օլմադդն, մէղքիւր ԸնկերուԹիւնուն ազգասէր աղալարը պէյնլէրսէ 8–10 կիւնանէն պէրու, մայիս 24 տէ Ընդային ՍահմանադրուԹիւնուն Տարեդարձը (եըլպաշըսը) զիքրի ճէմիլինէ, պիր եէրէ Թօպլանըլարագ, պիր նէվի ումումի մէսերսէԹ իմրասը օլունմասընա գարար վերիլիպ վէ հաԹատա շու խուսուսա տայիր, 20 շէր զուրուշա պիրէրտէ պիլէԹ պասըլարագ սաԹըմագտէ պուլունտուզունատան, իշլու բաղար կիւն (մայիս 28) շու նէյէԹի մէմուհէնդն հիւանի իմրասը, Պօղազ իչլինտէ, Ընդասօլու դէրբընտա, Հիւնքեար խսկէլէսի նամ մահէլլասէ կէօրիւլիւր։

Ինէվմի մէզարտէ սապահդն սաաԹ օնունտա, ԳալաԹա քէօրբիւսիւնէ իքի գրԹա Թէրսանէյի ամիրէ վաքօրլարը եանաշդը, պիրիսի տէրադագ ՍամաԹեայէ սէվգ օլունուր, վէ տիկէրինտէ տախի պիր Թագըմ Թալեան մուզիգաճրլարը, (աճէլէԹէն պիր Հայ Թագըմը պուլունմասդը ճիւմլէնին էսէֆինի մուճիպ օլմուշ տուր, վէ չօգ էմէլ օլունուրքի, շու սանաԹտէ մէհարէԹի տէրքեար պուլունան զաԹլար, կէլէճէք աէնէյէ գատար լայրէլը պիր Թագըմ Թէշքիլ վէ հազրը իսէրլէր) մուզիգարարընդն ԹաԹը Թէրէննիւմլէրիչլէ, սապահդն սերինլիչինտէ, քէօրիւսէն կէչիպ սէօնէնլէրին տիգգահԹարընը տավէԹ իչլէսիքլէրի, վէ նիչէ պիլէԹսիզ սառմէրին, օլ Թէլաշը տագբդպէրտէ, պիլէԹ արայարագ պէրապէր կէլմէք արզուսունա պուլունուգլարը սուրմէԹտէ, ՍամաԹեայէ կիտէն վաքօր իսլենճանլանճ տօրս օլարագ, եանի ՍամաԹեա, Ընդնի գաբու վէ Գումբարու իսկէլէրինտէն, շու ճէմիյէԹէ ազա պուլունանլարը ալմըշ պուլունարագ, Սէրայ պուրնու աշըգընտան գօշարագ կէլմէքտէ օլուզուկէօրիւնիւր, վէ տիկէր վաքօր իսէ, հազրը պուլունմազդն, սաաԹ օն իքինի կէչէր կէշմէզ, իքինի պիրլիքտէ քէօրիւսէն միւֆերագաԹ իսէրլէր։ Վաքօրան պիրիսինին գալապալըգը հէր նէ գատար աշըրը չօգ պուլունուր իսէտ, քէնտիսի տախի սերի իւլ հարէքէ պուլունմազդն, ՕրԹա քէօյ վէ Գուրու չէշմէյէ ուզատըգտան սօնրա, սաաԹ իւչէ վարմազտան Հիւնքեար իսկէլէսինէ վազ օլուր։ Վէ տիկէրի իսէ, պիր աղ աղըրճա եէօրիւտիւկիւնտէն, ՊէշիքԹաշա, Գուզղունճուղա վէ Հիսարա ուզատըգտան սօնրա, սաաԹ իւչիւ պիր աղ կէչէրէք, մէղքիւր իսկէլէյէ եանաշըր։ արԹըգ, ըսչի տէրեատէ, նիչէ տէլիգանլարդն վաքօրլարդն իչլինտէ, Թագըմ Թագըմ Թօպլանարագ, էրմէնի իւլ իսպարէ նիչէ պէսԹէլէր օգուչարագ, եիւպէրճէ սէնէլէրտէն պէրիւ, հէման ասլա էմնալին կէօրմէմիշ օլան։

Ընատօլու վէ Ռումէլի գէլըլարընդն օլ սէֆապախշ տաղլարընը, խուսպ սվապարըլա ագս իԹարիրիպ, մէղքիւր տաղնը Թէզին իսէն էնվայի տիլքիւշա էշճարէ, քէշֆի էսրարը գալդիսէ իչլէսէն, շերին սէտա գուշլարդն աշգը տէրսունիլէրին պիր գաԹ ծախի Թահրիք իչլէտիքտէն, վէ օլ զիւմբիւտվարի չիմէնդարլար իւզէրինտէ, մինէվարի տիզիլէրէք, ըսիհայի Թայիպէէրիչէ, կիւնակիւն Թապիի տուչդուլարա միւպԹէլա օլմազդն, եա տէֆի զամ, վէ եատա էսիրի բէնչէյի բիւր ալամ օլանլարը մէսԹ ու պիհուշ իչլէսէն հէզարան նէվի շէքիտ ֆէլէրի (չիչէքլէրի) տէլամլատըգլարընդան պաշգա, մուպիգալարդն ։սէտալարը իսէ, օլ նէզարկեահը տիֆիրիպ ու պիմանէնտէ պիր գաԹ տախի բէվնագ վիրուպ, վէ բիւր մէսէրքէԹ պիր կիւն օլտուզուն ԹապիաԹէ տախի պէյան իչլէմէքտէ օլուր։ ԸնԹըգ վաքօրլարդն իչլինտէ, օգունան միւԹէսսիր պէսԹէլէրտէն Թէշէքքիւր զըմնընտա վաբուլան էլլէր, վէ եաշա սէտալարը՝ քիւլլի գլուպի բիգգաԹ ու հէյճանէ կէԹիրէճէք մէրԹէպէտէ իսի տինիլսէ սէղա տրը։

Լիվվել ջըգան վաքօրան ճէմիյէԹի իսկէլէ պաշընտա ադաճլար ալԹընա եայրմըշլար. տիկէր վաքօրան ճէմիյէԹինի կէօրսիքլէրինտէ բիայէԹ իւզէ գարշըլարլար. օլ տրատտէ մուվիգալէր էօնտէն, արգալարընտան էրմէնիճէ նօթա իլէ պէսԹէլէր օգուչան զաԹլար, վէ ինարատան սօնրա 4 նէֆէր զապԹիչէ, վէ զապԹիչէլէրին արգասընտան տախի շու զինէԹին հիւանի իմրասընա բուչէԹ իսէն 9 նէֆէր զէվաԹ չիֆԹ չիֆԹ տիզիլիպ, վէ տայիրլէրտէն ֆարգ սլունմագ իչլին էրէրինէ պէչոզ էլսիվէն կիյինմիչլէր. վէ անլէրտէն սօնրա տախի, սիքիԹ վէ տիգգահ իւզէ, մուզիգանդն Թէրէնիմաճը վէ ՍահմանադրուԹիւնպէսԹէնինի վէ սայիր պէսԹէլէրի տիյնէյէրէք, վէ աղըր աղըր եէօրիւչէրէք, մէղքէզ վէ ալեամէԹկեահ Թախսիս օլունան, տէֆնէլէր վէ չի-

չէքլէր իւլ միւղէյեէն, վէ Թէբէսին-ատ իւքի Թարաֆտա տախի, շէվքէԹ-լու գաւտրէԹլու. վէլինիմէԹի պիւ-մինէԹիմիզ Խատիշահլըմըզ էֆէնաիմիզին Թասվիրի շահանէլէրիւլէ բիւր շէրէֆ գըլընմըշ, վէ իւզէրինատ, Օսմանլըճա եազը իւլէ գլապատան իշ-լէնմիշ օլան, «ճիհան պո-ըպո-գճա վը օլոռ-օ ալէհինշահը պահը ո- պէր, ֆի պո-ը պո-գ սայէյի Ի՛ը-Իֆո-նաա հէղ ֆիլէՒճէ ալէղ ո- ֆէր. պէյիԹլի եէշիլ աԹլաս իւսԹ ատ, վէ եինէ գլապատան իւլէ «ԻԷՅՅԷ ԱԳԻ Ա Ամհանադրո-Ի՛ի՛ն իշլէնմիշ օլուպ, գըլմըզը ճանֆէս ա-նին ալԹընատա վաղ օլունմուշ պու-լունան, քէմէրվարի գաբուռնուն ալ-Թընատան կէշէրէր. մէմուրին գա-բուլյա կէշիքլէրինատ իւքի Թարաֆ-ը տիզիլիպ, ճէմիյէԹին քեաֆֆէսի կէշինճէյէ գատար պէքլէրէր. վէ ճէմիյէԹ իսէ օլ տէրէճէ բիայէԹի քեամիլէ վէ արզու իւլէ մէզկուր գա-բուռնուն ալԹընատան կէշէր քի. ոիր արալըգ գալապալըգ սըգըշարագ, պիր ատէմ տիկէր պիր ատէմէ, գա-բուռնուն եանընատան կէշմէսինի Թէք-լիֆ իԹիքատ, բէտատ իւլէ ճէվապ վէրիպ, եինէ քէնատի բիայէԹի գալ-պիյէսին իճրա իտէրէք, ալԹընատան կէշէր։

ՃէմիյէԹ քեամիլէն գաբուռնուն էօԹէ Թարաֆընա կէշիպ, տէօրԹ Թարաֆա էայըրըգատա, 10 տագը-գա գատար, կէղնպ տօլաշմալարընա միւատատ օլունուր։

ՃէմիյէԹ մահէլլի մէզկուրուն կիւ-զէլլիյինէ հայրան օլուպ, ոչ ճամ-տէվարի չայըրլարընը իւզէրինատ, տա-տէտիլ կէօկէրշինէր միսիլլիւ ահէա-Թէ ահէաԹէ կէզինմէքտատ իքէն, զիքր օլունան գաբուռնուն օրԹա եէրինատ պիր Թրաբէզա գօնուլտուգատան սան-լա, հէր քէսին օրայա ԹէճէմմիւԹ իԹմէսի նէյէԹիյլէ պիր պօրու չալը-նը. ճիւմլէ հաղը պուլունանը-գաբուռնուն կիւն տօղրու Թարաֆընա Թօբլանըրը, վէ շու ճէմիյէԹին պէր Թարաֆընատա էնվայի ընընքիտան 200 նէֆէրտէն միւԹէճամիւզ Իսլամիր պուլունուրը։

Օլ հէնկամատէ Ամինատի Թրա-բէզանը իւզէրինէ չըգըպ, մին զայրի հատատին, լիսանը Թիւրքի իւզրէ, ՇէվքէԹլու ինայէԹլու Խատիշա-հըմըզ էֆէնատիմիզ հաղրէԹլէրինին ատյէյի Շահանէլէրինատ, միլէԹի-միզին եիկիրմի սէնէ էվվէլինատէն մաղ-հար պուլրուլատու իմԹիյազատը մէրզուսպէտէն պահս իլէ, շու պագ-ատ միլէԹիմիզին նէ գատար շիւք-բանիսէԹի ազիմլէրէ պօրճլու օշ-տուզուն պէյան, վէ էօմրիւ իգպալի զատը Ամերիքանէնին Թէզեիտ ու-Թէքսիրի զամանատա, ճիւմլէնին վա-ճիպէյի զիմմէԹինատէն պուլունան տօպի խայրիյէյի ատան իդէտիքատ, տէֆտէրճէ եէքիլ վէ եէքզէպան, տավԹի պիւլէնտ իլէ. Փոֆլահըմըզ էֆէնդիմիզ դինէր եալատը, տուտատ Թէ-լաֆֆուզ օլունուպ, վէ էզէր վու-ռուլատուզունատա, էԹրաֆտաքի տաղ-լար ատա իԹմէյէ պաշլարլար։

Պատէհուս հէրքէս էԹրաֆտ եա-ղըլըպ կէօրիւշիւպ գօնուշմատէ, մուզկպէրը չալընմատատէ, վէ ֆու-գարա, էնտաֆ, պիւյիւք քիւչիւք պիր եէրէ կէլէրէք, վէ էլէլէ, գոլ գօ-լա, ումուզ ումուզա վէրիպ, հէվար նէվ հարէքէԹէր եաբարագ, էն-վայի ալաֆրանգա օյունլար իւզրէ ռագս խէմէքատ իքէն, Պ. Ամերիան Փամասեան ջգըպ, ԱզգասիրուԹիւն վէ ԱմհանադրուԹիւն իւզէրինէ հայճա պիր ճառ օգուր. մէզքիւր ճառէն շուրատը տիգգաԹէ շայան պիր հագիյէԹի հալտէն պուլ-նուր. եանի «Ատատամ քի, Ամհա-նադրուԹիւնուն իճրատը, շու տարին ոչմէրբէ սինատէն տիր, մուտամ քի Ամհ-մանադրուԹիւնու պիզէ կէԹիրէն վագԹ չարիսը ատօնիւպ կիԹմիշ վէ պիր տախի տէօնէճէկի եօգ տուր, ԱմհմանադրուԹիւնուն տախի պա-զուլուպ մահվ օլապիլէճէկի իհԹիմ-մալէն ատիլատիր»։ ՃէմիյէԹ եի-նէ էզէնմէք իւզէ իքէն, կէմիճի Թայիֆէլէրինատէն, հիկիրմի գատար Ֆրանսըզլար կէլիպ ճէմիյէԹ արա-սընատա պէսմէլէր օգումազէ վէ բագ-իԹմէկէ պաշլատըգլարը արատատ, Փըր-կիչին վէ ԱմամԹեա մէքԹէպինին Ֆրանսըզճա հօճասը պուլունան մի-սիւ Ի՛էր տը Թրօա Թրաբէզանընը իւզէրինէ ջըգըպ, Ֆրանսըզ Թատրա-Թը իւզէ, Ֆրանսըզճա պիր ուզուն ճառ սէցյէմէյէ պաշլար, վէ տաՀա Թէքմիլ պիԹիրմէզճէ աշալը ինէր. վէ ատքպինատ լիսանը Թիւրքի մի-սէրրիսի պուլունան Օդսէն էֆէնատի ջըգըպ, զաՀրը Շահանէ հաղրէԹլէրի վէ վիւքէյայի ֆէխիսատ, վէ վիւզ-բայի ազամ հաղատԹը հագիգաթընատա, պիր միւԹէկամիր տուտ օգուր։ Մէղ-քիր նուֆիգլարընը օգունմասընատա, հէրքէս Թարաֆընատան նէ մէրԹէպէ աշգ ու մուհապէԹ վէ բիայէԹ կէօսԹէրիլմիկի. վէ նէ տէրէճէլէր-ատ էլէր վուրուլատուզ, Թարիֆէ հատճէԹ տէրիր տիր։

Օսմէն չայրըլար իւզէրինէ պէ-յազ ամերիգան պէզէրի իքի սըրա իւզէ եայրըպ, չատաշ գաջէդ վէ սայիրէռի Թէմիզ, ֆէգատ, տտի սու-ռէԹատ, սուֆրա Թաղըմըրը տի-զիլմիշէր օլտուզունատան, վէ սատաԹ իսէ ալԹընը կէշկպ, խպատուլլահըն գարնըրը Թասիսատիկի ատճըգմըշ պուլունուզունատան, պօքուս չալա-նըպ հէր քէս Թատամա տավէԹ օլու-նուր, վէ պէշ եիւզէ եագըն քէսան սու ֆրայա օԹուրատագլարը հալտէ իւշ տէֆտա սուֆրա տալար պօշալը։

Կէրչի եէմէքլէր վէ իշքէԹլէր բէք նէֆիս վէ էնվայի սուրէԹէքատ պու-լունմայըպ, խատշամա, գնուզ գը-զարԹմատը, օրման քէպապը, բիլավ, գուզու ճիյէրի գավուրմատը, բէյ-նիր, չիրէք, շարապ վէ պիրատատ ի-պարէԹ պուլունուրընը իսէտատ, հէր գալապատ պիրէր մուհապէԹ վէ աշգ իլահը հիքմ իԹմէքատ պուլունա-րագ, վէ պիր Թարաֆտան մուզկ-գալէր չալընըպ վէ տիկէր Թարաֆ-տան իսէ, էրմէնիճէ պէտԹէլէր օ-գունատուզունատան, վէ հէր քէսին մէզհէպէ քէնատի գալընատ գալըպ, օլ արատատ անճագ Ի՛այ վէ Ի՛այ ագի-լու զէԹլէրինէ իԹիպար օլունատու-զունատան, — Ալքանչէլի և փափաքե-լի տեսարան — կէցյէ չէվքէԹլու էֆէնատիմիզ Ազատիւ Ամճիսատան հաղ-րէԹլէրի, կէցյէ Ազգ և Ամհմա-նադրուԹիւն, կէցյէ Սրբազան կա-Թուղիկոս, վէ կէցյէ Սրբազան Պատ-րիարք քէլամլէրինէ հավատար հարէ-քէԹէ կէլիպ, գատէ հէր շագաշագ իւզրէ, չար ճէվանիպի ագա իԹմիր-տիկինատէն, էսկի զէմանընը պուռԹրէ-ռէսԹլէրի իԹիպատընճա, քէնատի Թարընատագլարը իլահլարա պիր իգա-մէԹկեատ օլմուշ տուր ատէտ գլաս իԹանքէլէրի Օլէմպօս տաղընը է-Թէյինատէ, իճրատը խէյալ օլունմուշ օլան, նիչէ զիսֆէԹի բիւր քէրամէ-Թի իլահիյէնէր տէրիտաԹը օլունա-պիլմէքատ պուլունուրլար։

ԼիվէԹ օլ պայատը վէ եատանի սուֆրա վէ օլնատիրիւլմատ հարէ-քէԹլէր տիգգաԹը քեամիլէյէ շա-յան պիր հալտէ պուլունուրլար. զի-րա զէնկին վէ ֆուգարա չայըր վէ Թօբրագ իւզէրինէ օԹուրմուշլար տիւնէտայէ պիր միւատատ վէ մու-հապէԹ տէրսի վէրմէքատ, վէ վա-ճիպէյի զիմմէԹինատէն պուլունան տատը շիւքրանիյէԹլէրինի էզէրինատ-քի շարապ գատէհլէրինի շահիտ ԹուԹարագ իզհար իլլէ մէքատ իքէն, պիր Ի՛այ բէսմիճի, շու էմնալիզ հա-զլին հէյեէԹի սահիհէսինի պիւԹիւն ճինանէ պէյան իլլէ մէք նէյէԹիյլէ, կիւնէշ մաքինատընը գուրարագ բէ-սիմլէրինի չըգարմագատէ պուլունուր։ ՈւնուԹմայալըմ պու տարատա, աշ-խարհահանլարընը շու մէսէրլէԹինէ հիսսէտար օրմագ տարլուսիյէ կէրէք ՍամամԹեատէն խատատէԹէն, վէ կէ-րէք էԹրաֆտէն պիԹԹէատիւֆ կէ-լիպ սուֆրատաշ վէ սիւրուբատաշ

պուլանան ազգասէր քահանայրը։

Յատամ պիտիպ, հէր քէս եինէ մուղկալէր վէ բարդէր (այագ ցուն-ալրը) իլէ էլէնմէքատ իքէն, Պ. Նէրսէս Աէղզուրեան Թրաբէզանին իւղերինէ ջրգարագ, պիր գլատա տաենսիսատԹիւն իԹարիքտէն սոնրա, էվ վէլենտէն պատարրմրշ, վէ պէրապէր կէԹիրմիշ օլուտ զու ոգանաորո օգուր. վէ մէղքիւր ստանաւորան բատԹ կէլէնէ պիրէր Թանէ ԹէվԹի օլունուր։ Հէր քէս իւղերինատ նուԹգ վէ տուա իշիԹմէյէ կէորիւլէն արզույու, կէրէք չաղրրան Կեցցէէր, կէրէք վուրուրան էլլեր վէ կէրէք «տահա ճա՝ վա՞ր մը արը օգունաճագ, արԹրգ ճա՝ գա՞մտոր մը տէյու օլունան սիւալէր պէյան իտէրլեր։

ՆիհայէԹ իւլէմը, իլմի քիմեատէ մէհարէԹի տէրքատ պուլունան պիր զաԹըն սայ ու զայրէԹիյէ, էվ վէլենտէն օրատա հաղրրանմագատ պուլունան իւշ տատէ հավա վաքօրլարընտան պիրիսի հէր նէ գտատր եանար իսէտ, իքի տատէտի քէք կիւղէլ սուրէԹատ, վէ հաԹԹա պիրիսինին աշաղրսընտա, «Կեցցէ ՍահմանադրուԹիւն» եաղրմրշ օլարագ, ուսյի տսիւմանէ քէրվաղ իտուպ, պուլուԹլարա գտատր եիւքսէլսիկինտէն, կէօրէնղերէ սէֆա պաղրշարրար։

ՅատԹ տօգուզա կէչիպ ավէտԹ վագԹի եագլաշմագատ պուլունուզանան, Պ. Յ. Սուվաճեան մէյատանէ չրդրպ, պիր տատենտիսատԹիւն իտէրէք, մէքԹէպղէճէ նէ գտատր պիյատէ ինՀԹիրատճրմրզ պուլունուզու շէօյլէ տուրուն, Փրկիչատ պուլունան, վէ շիմտի ԿրԹարան ԹէմԹիէ օլունան մէքԹէպին 200 նէֆէր շակիրատանրնրն ամ ֆիլ հալինատէն, վէ անղէրատէն իսէ նիշէլերի ԹաչրաՀ պուլունուգլարընտան, ԹյոհսիՀ իԹարքէրի մալիս մանԹէրի, հէր ԹարքաՀա իկՀագ իտէ պիրէճէքէրինատէն, ԽոԹանպօլս լարատան զկատ, միֆիա օլուճագլարընտան պահս իլէ, ճիւզ իւ քիւլի հէր քէսին մուամէնէԹ ու ինՀանրնը ըկճա իլէ տիկինատէն, սայիրէր միսիլիս, Կեցցէ տատարրյա վէ էլլեր վուրուլարագ գապուլ օլունուր. վէ մէրգում Թրաբէզա իւղերինատ պուլունուզու վագԹատ տտիսի, Պ. Ատանիկ Պէզիրճեան, քէնտի քէրֆինի պօղմուշ օլմասընա բաղվէն, տէֆաԹէն զայրէԹի էլտէն պրագմայարագ, մաքինասըն գուրուպ, օլ հէյյէԹին տատիսի բէտմինի չրգարմագատ պուլունուր։ Վէ Պ. Սրվաճեան աշաղը էնէր էնմէզ, հէր քէս Փրկիչ իշին ինայէԹ քիսէսինէ տավրանմագէ պաշլատաղընտան, պիր գաչ մէմուրինի ճէմիյէԹ պիր արայա կէլիպ, Թրաբէզանին իւղերինէ պիր էսկի ղէմպիլ գցարագ, իհսան օրունան գտյիմէլերի վէ սայիր ապճէլերի իշինէ ատԹարգտան սոնրա, պիր նէվի աղամէԹի մէսէրրէԹ վէ շիւքրանիյէԹ օլմագիւղէ, շատ սատագայա հիսատատր պուլունանլարա, պիրէր կիւլեատատր պուլունանլարա, պիրէր կիւլեատ սայիր ջիչէք ԹէվԹի իԹմէյէ պաշլար։

Օրատատէյիլ փարա ալմագ իշին, իլլա, իլլա, փարա վէ ստատագա վիրմէք իշին, հէր քէս իւղերինատ կէորիւլէն զայրէԹ, մուհապէԹ վէ տճէլէ. միլլէԹիմիզին, շիմտիյէ գատատր ճէօմէրալիք պատպընտա մէտհու. սէնայէ լայրգ պուլունմասընը ԹապարիԹ վէ իսպաԹ իտէր։

Շու նիյէԹի խայրիյէնին իճրասընա պաշլանատրզընտա, զաԹէն տատԹ օնա եագլաշրգ, վէ ճէմիյէԹատէն էքսէրիսի իսէ, եա Յատատեայա գատատր կիտէճէք օլուսուգլարընտան, 10 տագրգա գատատր կէչէր կէչմէզ, հէր նէ գատատր ԹէԹքէ օլունմագէ մէճպուրիյէԹ հասրլ օլուր իսէ, օլ գատատ ագ միւտատէԹ իշինատ տախի 4793 զուրուշ փարա Թօփլանրրգ, վէ սոնրատան, օրատա պուլունան Պատրը զապԹիյէ մէմուրինինատէն իղղէԹլու Աէլմ բաշանրն 100 զուրուշ իհսան պույուրատագ, պատիի շիւքրանիյէԹինի միլլէԹիմիզ օլմասրրը, 4893 զուրուշա պալիզ օլուր։ Աէպլաղը մէզպուրուն նէ գատատրա պալիզ օլուսզուն հէմ հէր քէսէ անղատմագ, վէ հէմատ ճիւմլէնին էմնիյէԹի քեատիլէսի Թահսիլ օլունմագ նիյէԹիրրէ, վաքօր տէրուենինատ, 20–30 զէ վատԹ մուվաճէհէսինատ տայրրագ հիսատպ օլունատ գատան սոնրա, ճիւմլէ մէմուրինատէն զկատատ զայրէԹքէշ վէ ֆէատաքատատ օլուպ, մէզհէպճէ իսէ Հոտվիտկան պուլունան Խուրտէճեան Գրիգոր աղայէ, հրֆզ օլունմագ ի զրէ ԹէպԹիմ օլունուր։

Շու ճէմիյէԹէ, ԹէկՂքէրէլի օլարագ անճագ 800 քիշի տատիկ օլուպ, վէ իրտամէԹճի վէ սայիրէ 200 նէֆէր տահա իրտամէ օլունատուզու սուրէԹատէ, ճէման 1000 քիշիյէ պալիզ օլուր հիսատպրրա ԹէատրիքէտատԹատէ պուլունուլմուշ իքէն, նուֆուս 3 պինի Թէճտիրուզ իԹարքէէն պաշգա, պին պէշ եիւզ քիշիտէն զկատատ քէսատ տախի Թատամ իԹմիշ տիր։

ԱէվատէԹ գատատր վէրիլտիքատ, պօրուլար չրգընրպ հէրքէս եինէ մէրքէզ իԹԹիխաղ օլունան գտաքունուն էօնիւնէ Թէճէմմիւ իյէտտիքատ, եինէ տապանէրրրն կէզիչատ իճրա օլունան բէտամ իւզրէ, եանի էօնատէն մուզկալար, արգասընատան էրմէնիճէ պէսԹէրէր օգույանրար, անրէրատէն սոնրա զապԹիյէրեր, պատէհու մէմուրինի ճէմիյէԹ, վէ սոնրա տախի ճէմիյէԹ, նիզամ իւզրէ գաբուլնուն ալԹընատան կէչէրէք իսկէրէյէ վասրլ օլուպ, սագ վէ սէլամէԹ վէ բահաԹ իւզրէ վաքօրլարա սիւսար օլուրլար։

ՕրԹաքէօյէ ուզրատրգատան սոնրա, Գուսմ գաբու, Յէնի գաբու վէ Յատատեայէ գատատր կիտէճէք օլան վաքօր, զաԹէն սէրիիւլ հարէքէ օլատուզու Թագտիրատ եօլու էլէ ալարագ գօշմագատ իքէն, տիկէր վաքօր, իզզէԹլու Աէլմ բաշա, վէ չէնատ նէֆէր զապԹիյատ պէրապէր պուլունատուգլարը սատ բէԹատ։ Գուսմ իլի գրյրընա վու բարագ, հէր քէսին արզուսու իւզրէ, Յէնի քէօյատ ԹէպԹիլի հավա զրմրնրնատա պուլունան, Աբքազան Պատրիարք Հայրրմրզին եալրը գարշրսընատա պիրիքի տագրգա տուրուր, եիւքսէք սէտալէր իլէ պէսԹէրեր օգունուպ, Կեցցէ սէտալէրի տգս իԹմէյէ պաշլարրար, միւշարիէյհ հաղրէԹլէրի իսէ, զաԹէն տէնիզ նազիր պիր օտատա, պաղը միւսաֆիրլէր իլէ, գօնուշմագատ պուլունատուզունատան. ճէմիյէէԹինինյէԹին ֆարգու ֆէհմ իլէ, հէման տէրագագ ա յալա գալրգրպ, տուալէր իտէրէք, հէրքէսին մալամալը սիւրսուք ու ինշիրահ օլան գալրպինէ պիր գաԹ տատիսի սիւրսուք պաղրշար։

Յէղէճէ շաղ ու խէնատան օլունուրագ, եօլ ալընմագատ իքէն, Գուզզունճուգ իսկէլէսինէ եանաշրրմա էնատաքնատա, վաքօրան պաշը հէր նէ գատատր պիր եալրյա չաԹարագ պիր տաղ զէտէլէնիր, վէ պաղրարրն գօրգուսուսունու պայիս օլուր իսէ տէ, համա ու սէնալէր օլսուն, քէտէրսիղճէ գուրԹուլունատուզու անլաշրրարագատա, երինէ էվվէլքի մէսէրրէԹ իւզրէ քէօրրիյէ վասրլ օլունուր։

Յէվէլկիտէն վաքօր էվվէլրա Գուսմ գաբու վէ Յէնի գաբու եօշճուլարրընը չրգարրպատա սոնրա Յատատեայէ կիտէճէք եէրատէ, էվվէլրա Յատատեա եօշճուլարրընը, գայրգ լարատ ԹէպԹիլի հավա զրմրնրնատա սոնրա Յէնի գաբուսայա կէլիր։ Յէնի գաբու արրատ գահվէլէրինատ, վէ գապինօրարընատա, պիր իքի պին քիշիտէն իսպարէԹ ճէմիյէԹ պիրիքէրէք, եօշճուլարրն իսԹիդաալինէ պէքլէմէքատ պուլունատուգլարընատան, վէ խայրճէ մէատրիֆատ օլունարագ, նիշէ էնվայի ֆիշէնքէր ԹէրԹիպ օլունուր։ վաքօր մուզիկաալար ԹէրէՆինիմատը, վէ պէսԹէրէր նազմէլէրիրլէ իսկէլէյէ եանաշրը եանուշմագ, ճէմիյէԹ Թարաֆընատան

տախի պէսթէլը վէ մուզիկայէր իլէ ձէվապ վէրիլիպ, ֆիշէնքլէր եանմաղէ վէ քաթլամաղէ, վէ չարիսը ֆէլէքլէր տէնմէյէ պաշլատըգտա, իբի թարաֆտան չալընըլան Կեցցէ՛ սէտալարը, ախշամլն սէրին բիւզկեարլարլայա պիր պիրինէ չաթըշարագ, ենթարֆտա ծուրբանան հալինին սօգագլարա վէ բէնձէրէլէրէ սէօքիւղէրէք հէմ ահէնք օրմալարընը պայիս օրուրլար։

Լոնճուլար իսկէլէյէ ջըգըրդտա հէր նէ գալսդր, պիր արալըգ կէչէնձէք վէ տուրաձագ եէր պուլանմաղ իսէ տէ, աթէշլի չիբրանիյէթ վէ մուհապէթ էն տար եէրլէրդէ, էն միւշքիլ վագթլարդա, վէ տար գալչըլէրտէ տախի ալէվլէնէպիլսիկինտէն, զաթըն պիրիսի իսկէլէ պաշլանտա, Օ՛ատը Շ՛ահանէյի ատալէթբէնահ էֆէնտիմիզ հաղրէթլէրինին, էօմր իւ իգպալը ինայէթմայէսի թէպէ էիտ ու թէքսիրի պապընտա տուալէր լըէտիկինտէն, հէր քէս թարաֆընտան ամ՛ էնքէր պաղըրտարագ։ Ճէմիյէթ եավաշ եավաշ տաղրմանդէ պաշլայըգ, բիւր մէսէրբէթ՝ վէ Կեցցէ՛ Ազգային Ահմանագրութիւն լուզէթինի թէքէրրիւր իտէրէք խանէլէրինէ տախիլ օրուրլար։

Հիւնքեար իսկէլէսի կիսի պիր ինիզել մահէլտէ, շու գատար շաղլագլար իճրայէ կէլմէքտէ, վէ հէր քէս եէյիպ իշմէքտէ վէ էյլէնմէքտէ իքէն, իբի նէֆէր զաթըն խատասթէն պէշ տաթը տատթ չալըշայմագ, պիր գալան ագաճըն քէօքիւ իւզէրինտէ, գալագ իլէ ցյուլմուշ կիսի, զայէթ իւլ զայէ թէմիզ տուրէթտէ, «Ի յիշատակ տարեդարձի Ազգային Ահմանագրութեան, 1860 մայիս 24» տէյու եաղտրըգլարը եաղլար, կէօրիւպ վէ տիպգատթ իթմէյէ շայան պուլանուրլար։

Շու ճէմիյէթին հիքեայէսին օրմուշու կիսի պէյան խլէտիքտէն սօնրա, ճիւզիւճէ տախի, օր պագատ պիր միւթալաայա ճէսարէթ խտէրիզ։

Միլէթիմիզին ահվալը հաղրէսինէ նէզարէն, ումումէն ճահիլ վէ սէֆիլ օլսուզուն իգլար իտէրիզ. լաքին զաթէն նիչէ մէտահէ շայան խատասիլէթլէրէ մուվիք պուլանուպ, վէ պիր ամիգ վէ ալիճէնատ միլէթին պագլըսէսի պուլանուզուն տախի ինքեար իտէմէյիզ։

Միլէթիմիզ շիմտիյէ գատար իթթիֆագլըգը տէյու, թէհի եէրտէ զէմմ օլունա կէլմէքտէ օրուպ, պիր գաչ տէֆա խտէ շու զիւրմէ գարշը սէցյէմիշիզ տիր. վէ շու ճէմիյէթ խտէ աշքեար սուրէթտէ ըէյի աճիզանէմիզի թատիգ իլէ միշտիր։

Իւչ պին նէֆէրտէն միւթէճավուզ Հիւնքեար իսկէլէսինտէ, վէ իքի պին նէֆէրտէն զկյատէ պիր գաչ իսկէլէլէրտատ, շու սէպէպլէ թէճէմմիւ իտէն, վէ եիւզտէ տօգատանը սէլիգանը սայըլան պիր ճէմ'յէթին իւզէրինտէ հիչ պիր նէվի սէրսնօշլուգ, արսըզլըգ վէ թէրպիյէսիզլիք իճրատը կէօրիւլմէմէսի, օր միւպարէք Հայ լուզէթինէ հատատէն զկյատէ պատիշը չէրէֆ իլէսե սէզատը։ Լկէր գալէմիմիզ պիրագ քիւսթախ ալմուշօլտա, շու մէտահէ շայան խատասէ, ըտ՝ի ճիհանտէ բէք աղ միլէթ իւզէրինտէ կէօրիւլէպիլիր սէյէպիլիր իտիք։

Հայլար պու ճէմիյէթտէ, Սալթանաթը Սէնիյէ հագգընտա պատիմ պուլանան սատագաթը մաթլուպէլէրինի, վէ ինսանլէր նէզտինտէ ասարը ինսանլիյի քէմալ մէրթէպէսէ իպրագ իթթիքտէն պաշգա, նէ ներէճէլէրտէ ազգասէր, Ահմանագրասէր, վէ քէնտիլէրէ գլաղուզ օլանլար, իսային, զալըմ, վէ միւթէքէպպիր օրմասըգլարը սուրէթտէ, հատատէն զկյատէ բիսյէթ ու թաղիմ վէ իթաաթ իւզրէ պուլանմագէ միւնթազը օրտուգլարըն տախի իզհար իլէսիլէր։

Հայլար շու ճէմիյէթտէ, ըսզ էհլի, խուլուսքեար վէ սաֆսէրուն օրտուգլարընը ալէմէ պէյան իլէսիլէր։

Իմոի, Հայլարըն շու մէտահէ շայան հալէրինէ սիպգաթ իլէսիկիմիզտէ, Հայլար ալէսսէվլեթ իթթիֆագ սահիպի օրուպ, ֆէգաթ էսկի վագթլարըն իգթիկասընձա, պաղը խային վէ նուֆուզքեար տատմէրէ զկյատէ թաղիմ ու բիսյէթ իլէսիքլէրինտէն, վէ էօյէ խային վէ նուֆուզքեարլար տախի, պիր պիրլէրինէ գարշը հըրս ու հատէտ վէ խատասլարընը իլէրու կէօթիւրմէք իչին, թէվֆիքլի էհալիյի էլէրինտէ պիր ալաթ իլէսիքլէրինտէն, թապիի օլան իթթիֆագ քէրվէրլիքլէրինի զայպ իթմէյէ մէճպուր օրմագտէ պուլանտուգլարը աշքեար կէօրիւնմէքտէ տիր։

Իսթանպօլտա Հայլարըն, Ահմանագրութիւն, եանի Սալթանաթը Սէնիյէ թարաֆընտան իհսան պույրուլան իմթիյազաթը Շ՛ահանէնին էատը աշգընա իճրայի մէրասիմի մէսերբէթ իլէմէսի, պիղդաթ Սալթանաթը Սէնիյէ նէզտինտէ տախի շայանը մահպուզկյէթ պուլանաճագ տըր սէյէպիլիրիզ. զերա եիւզէրճէ սէնիլէրտէն պէրու, վէ էն զկյատէ պարպարլըգ պուլանան վագթլարտա տախի, մէմալիքի մահրուսէյի Շ՛ահանէտ, Իսրմթիյան միլէթլէրէ տալա գըլաճ էքիլմէսիքտան պաշգա, տին ու մէզհէպ, վէ ըզզ ու տատալարընա, Լվրօպա միլէթլէրինտէն զկյատէ բիսյէթ ու միւտատէ օրունա կէլմիշ իտուկի կիւնէշ կիսպի աշքեար իքէն, օր ֆէվգէլատէ վէ մէմուլին զայրի պուլանան Սիրիա վէ Շ՛ամ գըլթթալըն պիր վէսիլէ իտէրէք, նիչէ պէտալպանլըգլարտան, վէ նիչէ ապվկյաթ ու հէզկյանլարտա պուլանանլարա, «Մէմալիքի Մահրուսէտ հէր եէրտէն զկյատէ Իսրմթիյանլար իչին սէրպէսթիյէթ, վէ իմ թիյազաթը շաղլմէ իհսան պույրմուշտուր» տէյու թէքէ պպիւրէն վէ թէֆախիւրէն իպրագ օրունմաղէ սէզա տրը։ Լվէթ, եաղընըզ Միւնատի տախի շու խնթուսուն տէլլալըղն իլմիկամ իտէրէք, Լվրօպայէ գարշը, Սիրիա քէյֆիյէթի, Մէմալիքի մահրուսէ իչին ումումի պիր լէքէ օրամագ տէյու նիսամ իսլէմէկէ ճէսարէթ իտէպիլիր։

Մէղքիւր ճէմիյէթին թարաֆընտան պիր գաչ քիլիսէլէրտէ խաաէթէն Ս. Պատարագլար թագտիս գըլընմըշ տրը։

Կէրչի մէղքիւր ճէմիյէթին էվվէլինտէն սօնունա գատար, էհալի թարաֆընտան ախլագը մէրղուպէ վէ էթվարը բէսէնտիտէ իճրայէ կէլմիշ օրուպ, մէմուրինի իտարէ թարաֆընտան իսէ պաղը մէրթէպէ գուսուրլար զաւհուրէ կէլտիկի, ինքեար օրունամագ իսէտտէ, իլք տէֆա իչին հէր պիր նօգսանիյէթ տամէնի աֆվ իլէ սէթը օրունամագը էմէլնդէ, ինչա Ազահ կէլէճէք սէնէ տահա կիւզել ճէմիյէթլէրէ նայիլ օրունամագը տախի էմէլ օրունուր։

Մէղքիւր ճէմիյէթին իտարէսինէ մէմուր պուլանան զէվաթը իսմ ու լագապէրին Ա. Բ. սրբասլալ պէյան իտէրիզ։

Ազիքան աղա Պէշիրեան.
Ճատուր „ Թոպուզեան.
Գրիգոր „ Խուրտէճեան.
Գրիգոր „ Գէրէտէճեան.
Կարապետ „ Յ. Փանոսեան.
Յովսէս „ Փաքատեան.
Յարութի „ Սուվաճեան.
Յարութի „ Պարտիզպանեան.
Օհէն „ Շ՛ահինեան։

Մէղքիւր ճէմիյէթ իչին նէ գատար վարա թօքլանըմըշ, վէ նէ գատար մէսարիֆաթ օրունմուշ իսէ, նագլիյէթիյլէ պէրապէր թաֆիլէն էրմէնիճէսի թատ ու նէչը օրունաճագ տրը զանիտէրիզ։

— Պաղը միւթէպէր զէվամ թարաբ ֆընտան Օգսէն Լֆէնտինին զաթը շահանէ վէ Սալթանաթը Սէնիսէ հագգընտա օգուտուզու նուրթգուն սուրէթինին Միւնատիմիզ տէրուն. նինտէ թապ ու նէշր օլունմասը թալէպ օլունմուշ իսէտէ, պիզզարուր կէլէճէք տէֆայէ թէրք օլունմուշտուր։

ՍԱՊԻՐԸՆ ՍՕՆՈՒ ՍԷԼԱՄԷԹ

Թապիաթտէ պիր գանուն վարտը, տայիմա աղբը պաատրգճա խաֆիֆ եօգարու չըգար. մէսէլա հավալար աղբրլաշտրըգճա աշտրըտա գալաբ, խաֆ ֆիֆլէշիրճէ ուչուպ կիտէրլէր, վէ զէյթին հաղընը իւզէրինէ սու գօնուլտուգտա, զէյթին եանը սույուն իւզէրինէ չըգար։

Թապիաթը շու գանուն վէ շու հիքմէթի, ճանտրզ վիւճուտրատան պաշտար իսէ տէ, ճանը վիւճուտրատա տախի այնի սուրէթտէ իճրայէ կէլմէքտէ տիր։

Ինանմ հայվանաթը սէրֆիրաղը պուլունմագտէ, եանի քէնտուտէ պուլունան բուհ, տայիմա հայվանը. քիտէն խաֆիֆ պուլունտուզունտան, անլէրի քէնտի հիւքմիւնէ իթաաթ իթտիրմէքտէ տիր։ Ռէզալէք ինանմլար, բուհ իլէ եանի, իմ իլէ, տիւրայէթ, լեյագաթ, ֆիրասէթ վէ պասիրէթ իլէ, նատան վէ ճահիլէրտէն խաֆիֆ պուլունտու գլարընտան, կէրչի հէր վագթ, նատան վէ ճահիլ ատէմլէր, ալիմլէրէ վէ քեամիլլէրէ պիր աղբր եիւք օլմուշտար իսէ տէ ալիմլէր վէ քեամիլլէր տախի, տայիմա անլէրէ զալէպէ իտիւպ, հիւքմլէրի թահթընա տալ կէլմիշլէր տիր։

Տիւնեատա կէրչի ճահիլլէր վէ նատանլար, էհլի տիրայէթէ պիր պէլա նէվինտէն տիրլէր, ֆէգաթ զէվալլըարը օլ հայէրի այլպանմագտէն զեյատ, ճէրնմաղէ լայգ տիրլէր։ Ճահիլլէր վէ նատանլար պաղ հայվանլարը թագտիրաթլարընը կէօրտիւքլէրինէ, ճէրնարագլարը կիպի, ազ չօգ ալիմլէր տախի, քէնտիլէրպէն աշտաղը եանի բուհլարը աղբք տատմլէրին հալէրինի կէօրտիւքլէրինտէ ճէրնմաղը տրրլար. զիրա, հիչ եաղմագ օգուտմագ պիրմէյէն, վէ սանաթընճա, տատաղ ու թէրպիյէ սինճէ, վէ սայիր խուսուսճա հիչ պիր շեյ էօյրէնմիշ օլմայան ճահիլլէրին, կէօրտիւքլէրինի, իշլիթտիքլէրինի, էհլի մանլիմանթ կիպի անլայամատրգտան պաշգա, քէնտի պիլտիքլէրինի տախի լայրգըլա ֆիքատէ խիւպ անլայամաղլար. իշլէմէ պուտնուն իշլին տիր քի։ ճահիլլիք իշին, ալիմլէր, իլէթլէրին էն միւշքիւլ տիր տէմիշլէր. վէ սահիհէն տախի էօյլէ տիր. չիւնքի, բէք չօգ իլէթլէրին իլատը վէ տէֆի չարէսի պուլունուպ, ֆէգաթ ճէհալէթ էօյլէ պիր իլէթ տիր քի, քիչի եաշընը ալարգճա գամիլէշիպ վէ աղբրլաշրպ, ագրպէթ մէզարա գատար պէրապէր կիտէր։

Ամբրմիզն իգ թիզասրճա հէր միլլէթ իլէրու կիտուպ, ճէհալէթ աշաղրտա գալմագտէ վէ քէմալէթ պալյայէ չըգմագտէ օլտուղունտան, միլլէթիմիզին տախի շու ճարի օլան գանունուն տախիլինտէ պուլունմասը է. հէմմիյէթտէն վէ իճտրը հալքէն պուլունմագտէ իտի. ֆէգաթ հէր թէպէտտիւլաթտէ պիր հարէքէթ տախի թապիաթին գանունղարընտան պուլունմաղին միլլէթիմիզ պիրտէն պիրէ նիզամսըզրգ կիրտապընտան չըգըպտա։ Հիչանի նիզամ սէրայը տայիրէսինէ կիրտիկինտէ, թապիաթիյէ էհալի պէյնինտէ ֆիչէ գըլուգալ վէ միւճատէլէ ու միւնազատա հարէքէթլէրի զուահտրէ կէլմէլի իտի։ Ինանըգ քի չէ, թէ կէլմէք տիր։ Ինանըգ պիր ճահիլ ատէմիչ քէնտի պիլտիկի գապպ եօլունտան ինպնորը պաթրլիսէթլէրտէն, վէ իանատա իմանիկի էֆէտարլէրտէն վազկէչիրմէք նէճ գատար միւշքիւլ օլտուղու տէրքէտիր պուլունտուղու թագտիրտէ, պինլէրճէ պին այնի հալտէ պուլունան քիմնէլէրի, քէնտի պաթրլթարիդէրինտէն վազ կէչիրթմէկ կէչարմագտէ հատտէն զիյատէ միւշքիւլտի պուլունճաղը շիւբհէսէնա միւսթէդնի տիր։

1860 սէնէսի մայիս 24 տէ Ամբրյին Սահմանադրութիւն կէրչի պաղը մէրմէտպէ կիւճիւքլէր իլէ գապպ օլունտու, լաքին տահա զ վագթ, պիր կիւրուհ տատմէր, Սահմանադրութիւնուն իճրասընտա նէճ քէրատմէթ վէ նէճ գուվվէտ վար տուր թէ. ֆէքքիր վէ թէհեագճէն խոհիքլէրինտէն, վէ զամանէն քէնտի հալէրինին իգթիզանընճա իլէ բուրայի կէօրմէ տիքլէրինտէն, սանրատան սանրայա քէնտի գրատարընտան մուդդիրինի կէօրտիւքլէրինտէ, հրրա ու հրատէթ տիւշար օլտուգլարը. էհլի ֆէթանէթին քէշֆինտէն պուլունմագտէ իտի։ Ագրտէ, փտրասը, նուֆուզ, էօրֆիւ, պէլասը վէ սոֆուլլուզ սայէսինտէ, միլլէթիմիզի իսթէտիքլէրի գալըպա տէօքիւպ վէ իսթէտիքլէրի արասայա գօշմաղէ ալըմըշ օլան ատէմլէր, հիքմէթ նէճինտէն պիր թէէսիր վէ գուվվէթ տէյէսինտէ, օթուրտուգլարը բօսթընտան աշաղը գինուպ, էլլէրինտէքի զուլմ ու թէատտիյաթ իսէ. յալը իմթիյազը տասատընը եէրլէրէ պրագտրգտան սոնրա, զէրրէճէ խաթրընտան գոտախի կէչիրմէտիկի նիզամ ու գանուն արասասընա, իթաաթ պէյուանուտուրու ղուլլագ օշուլմաղէ մէճպուր օլաճաղընն ասլա թէֆֆէքքիւր իթմէմէքտէ իտի։

Պիր թագըմ տուէմ Սահմանադրութիւնուն իճրասընտան քէնտի քեար ու նուֆուզարընա զարար կէլմիկին բանա կէօրպիւլէրինտէ, շունու պօզմագ իչին, հիչ պիր չարէ տիւշինէմէյիպ, Ինուսաղէմ մէսէլէսինի վէսիլէ իտէրէք, գապա, սօֆու վէ թէվէքքէլի ֆիւրուհ հլարը եալանլար վէ իֆթիրալար իլէ գանուրլարագ, միլլէթի իրթիլալէ վիրմէյէ նիյէթ իտիւպ, չիմտիյէ գատար միլլէթճէ նիչէ վէ նիչէ իգթիզալը իշլէրին կէրի գալմասընա սէպէպ օլտուլար։

Այրճք քի շու թագըմըն իչինտէ պաղը մէրմէտպէ միւթէպէր զամանար տախի պուլունմուշ տուր։

Ազգային վարչութիւն, շու գատար ուչուզունտուզ հարէքէթլէրէ գարշը նէ՞ եաբմալը իտի։

— Օլտա կիթմէք, ագըլլըգ տէյիլ, զիրա էօյլէ ատէմլէր վար քի, կէրչի իսլամ եաբմայը ասլա պիլմէյէրէր իսէտէ, ֆէնալըգ եաբմանըն ջօգ իյի ուպթաջը արըլար։ — Իշտէն իմ թիֆա իտիւպ կէրի չէքիլսէ, պիր գաշ միլլէթ իսայինէրինէ կիւճէնէրէք, զամիրինէ գարշը միլլէթինէ խիյանէթ իթմիշ օլաճաղ։ — Պունուն չարէսի. — Չարէսի ատար իթմէք, վէ ատար իլէ հէր պէրայէ զալէպէ իթմէք։

Հագըգատէն Ազգային վարչութիւն հէր նէվի էմրի պասիրէթէ բիրայէթ իլէտի իսէտէ, պիզզաթ քէնտի իշինտէ տախի, ֆէնա էֆքեարա իսրտմէթ իսէնէրը էքսիք տէյիլ իտի։

Ազգպէթ, երբ պաշը կէլիպ, Յոզգատրն վէ Խարհուրդլարն եարը ազալարը տէյիշտիրէր, լաքին էսէֆ իսէրէք սէոյճիրիզ, չարշայա բիրինճէ կիտէր իքէն, էխմէքի պուլրարան տախի մահրում մալընար. չունքի եինէ էվվէլրի իր ֆէնա Յոզգատ վէ Խարհուրդլար թէճէմմիւ իսէրէք, պաղը իշէր կէօրմէքտէ իտիլէր. լաքին էկէր իշիմթիքլէրիմիզ ֆահիհ իսէ, չիմտի Խարհուրդլարն հիչ պիր իշ կէօրտիւքլէրի կէօրիւլէմէմէքտէ իմիշ։

Պու արատա, Քաղաքական ժողովուն ազալարընտան եէտի նէֆէրի իսթիֆա իմիշ պուլունուգլարընտան, եէրլէրինէ եէնիլէրինին ինթիխապը լազըմ կէլտի։ Շու խուս

սուս իշին մահը հալին 25 ինսէ Ընդ-հանուր ժողով թէձէմիւ իսէրէք, էվվէլա Ըսենապետ մուավինի Սահ-փան պէյին, շիմտի Բաղաքական ժո-ղովոս Ըսենադպիր պուլունմասը հասէպիլէ, Ընդհանուր ժողովտաքի մէմուրիսէթի իշին, տիկէր պիր զա-թըն ինթիխապը լազըմ կէլէրէք, իմ-բասընա միւսարատաթ օլունուս. վէ պատէհու, եէտի նէֆէր զէվաթըն ինթիխապընա պաշանըմագ իւզրէ իքէն, Պէյօղլու երեսփոխանլարըն-ման միւսինն վէ միւհթէրէմ Ալն-ճեան Կարապետ աղա նամ զաթ, իսթիֆա իսէնէրտէն պիրիսի պու-լունան Գէորգ պէյ Աշրաֆեանա խի-թապէն, իսթիֆասընը կէրի ալմագ իշին, էհալի թարաֆընան օլ գա-տար, վէ էօյլէ պիր թարղ իլէ բէճա-լէր խլէսի քի, օլ արատէ, քեաֆ-ֆէի հաղը պուլունանլար տախի. «եէք տիլ վէ եէք ավաղ, «գատուլ իթմէճիզ Պէյին իսթիֆասընը, վաղ կէչմէյիզ քէնտուսինտէն...» տէյու պաղրըշմաղէ պաշտատըգլարընման, միկմայիլէյ հաղրէթլէրի տախի, աղ-գասիրուլթիւնա վէ նէղաքէթէրիպէ-թէն, միւսինին միւհթէրէմին վէ է-հալինին բէճասընն գատուլ խլէ մէկէ մէճլիսի օլսու։ Պէղալէք Յակոբ աղա Միւսայատճեան, Յակոբ աղա Նորատունկեան վէ Յովհաննէս աղա Մարտիրոսեան տախի այնի ազգասի-րուլթիւնու իճրա իսէրէք, ճէմի-յէթին բէճասընն գատուլ խլէտիլէր։

Միւմայիլէյուս տէօրթ նէֆէր զէվաթըն շու Ազգասիրուլթիւնլարը-նա, ճէմիյէթ թարաֆընան իւշ-տէֆա էլլէր վուրուլարագ իսրաղը թէշէքքիւր օլունուգտան սոնրա, Աղրօեան Սահակ էֆէնտինին, Ալ-կանեան Յարութիւն էֆէնտինին վէ Տատեան Սիմոն պէյին եէրլէրինէ պէ-հէմէհալ տիկէրլէրին ինթիխապ օ-լունմասը լազըմ կէլտիկինտէն, իւշ նէֆէր զէվաթ իսմինէ գուրալար վէրիլտիլէր։

Պաղըլարընն, մէղքիւր մէճլիսէ, Ալրուսաղէմ իւզէրինէ, թէհի մէսէ-լէլէր աշարագ, գրլու գալի մուճիպ օլաճագ նիյէթլէրտէ պուլունուգ-լարը էվվէլինտէն նիշէլէրին մանիւ-միւ օլմասընն, նիշէ քիմսէլէր էսէֆ ու քէտէր իւզրէ ատիմա վէսվէսէ վէ էնտիշէսէ պուլունուրլար իսէ տէ, եաքընզ պիր ատէմ տախի օլ արատէ մէյատանէ կէլտիպէ աղըզ աշ մասընա ճէսարէթ իթմէղ, վէ շու հիմնի հայ ճիւմլէնին պատիի մէմ-նունէյէթ վէ շատիմանիանինտէն պու-լունուր։

Պիր քի մահ ատէմ, Սեղու-վէ Միւնատի ալէյհինտէ, պատմա օ-լարագ, վէ Ընդհանուր ժողովա խի-թապէն պիր թէշէքքի բիսաղէսի կէլ-միշ, պաղը քէնտուլի Ալրուսաղէմ թարաֆկիրի եախոտ տօսթու գրյաս իսէնէրէ եախոտ իթմիրէնէրէ թէվ-կի օլունմուշ իսի։ Շիմտիյէ գատար շու թէշէքքիյէ պագըլմասընընա, էլ եազըսը օլտուղու սուրէթ-տէ իքինճի տէֆա պիր թէշէքքի տահա կէլմիշ օլուպ, վէ եինէ իքի մահ գատար ատէմ, պաղըլարտան պիր գաշ միւթէպէր տէյու թանընմիշ օ-լան զաթլէրին սայ ու զայրէթլէրիյլէ, Սեղու վէ Միւնատինին գարաթաը-ըրլմասը զմինընտա, կիւյա պիր գա-տապանընն միւսիրինի աղ իթմիրէ-ճէքլէր կիպի, պիր մահսէր եաղը-ըրլըպ, շարշըլարտա, պաղարլարտա, խանլարտա, գահվէլէրտէ, մէքթէպ-լէրտէ, քիլիսէ գարուլարընտա վէ նիհայէթ Ընդհանուր ժողովարտա թէֆերրիւճ վագթլարընտա, սալ-լարտա, սոֆաղարտա, օտալարտա վէ գահվէ օճագլարընտա, տիւրլիւ թէտպիրլէր։ Եալանլար, իֆթիրա-լար, թէքլիֆլէր, իսրարլար, էօրֆ-լէր վէ բէճալար իլէ, 96 միլիոն, 96 պին տօգուզ եիւզ տօգսան տլթը իմ-զա թօրանընմիշ իսի (իսթէյենլէր, ֆրանկ, պին վէ էյ-զ լուզէթլէրինի հաղֆ իսէպիլիրլէր)։

Ըսենապետ էֆէնտի թարաֆընա-ման կէրէք օլ Ալրուսաղէմին քաղ-քու վէ կէրէք օլ մահուս մահսէր իսթէնիլէրէք, օգուտուլուպ, վէ պատէհու շու իքի զաղէթա սէպ-պինտէն, ումմուն զաղէթա իւզէ-րինէ տիրգաթէ շայան միւթալուա-լար կէչմիքտէն սոնրա, կէրէք զա-զէթալարա վէ կէրէք զաղէթաճըլա-րա տիւշմէն պուլունանլարտա պիր հուտուտա կէօսթէրիլմէք իւզրէ, 2 նէֆէր կրօնուտոր վէ 5 նէֆէր աշ-խարհականլարտան միւրէթթէպ պիր գոմիսիոն թէշքիլ օլունմասընա, վէ շու խուսուսա իշիւն, իշպաս սալը կիւն հէր քէսին գուրասընը կէօնտէրմէ-սինէ գարար վէրիլիր։

Ամէր նէ գատար իսմէրինի լնա-նըմըզա տախի ալմազէ իրթիքատ իթմէղ իսէք տէ, շու գատարընը օլսուն սէօյլէմէյի վաճիպէտէն կէօ-րիւրիւղ քի, շու Միւնատի վէ Սե-ղու տիւշմէնլէրի բէք չօգ քիշի օլ մայուպ, պաշլըճա 15–20 վէ բէք բէք 25 քիշիտէն իսրարէթ օլտուգլարը հալտէ, 10 տա սէքիզի իսէ Գում գաբու վէ Լէնի գաբու ճիվարըլա-րընտան օլտուգլարընտան պաշգա, տօղրուտան տօղրույա իմզասընը գօ-յապիլէնլէր, իշլէրինտէ նատիր պու-լունուր, վէ սէնէվի քիպրիթէ վեր-տիքլէրի գատար քիթապա վէ զապէ-թայա փարա վէրմէյէնլէրտէն տիր-լէր զանն իսէրիզ։

Լօյլէ պիր վագարըմէճիտտէ մէր-գուման Ռէրպէյէլ զաթլարտան պի-րիսի տյաղա գալգըպ, ճէպինտէն իքի նաւսոտ Սեղու չըգարտըգտան սօնրա, հրրս ու հիտատէթ իւզրէ, վէ «Լայեցէք սա շանշանտրգի զա-զէթաները» տէյէրէք գալտրըպ, Դիւանընն վէ Սրբազան Ժողովընն հուզուրարընա ֆրրլաթմասը, էն զիյատէ թէրպէյէտիզ ատէմլէրին տա-խի, թէտյիպինէ լայըգ պուլունա-ճագ բատատէյէրտէ պուլունուգտան պաշգա, տիկէր պիրիսինին տախի ա-յտաղա գալգարագ «Լֆէնտիմ, նէ՞ տիր պու պիզիմ չէքտիկիմիզ, իշի-միզտէ էօյլէ ատէմ վար տըր քի, մէճլիստէ մէյատանէ չըգըպ, նիշէ ֆախտէլի լագըրտըլար սէօյլէ մէք նի-յէթինտէ պուլունմագտէ իսէ տէ, շու զոպէթաճըլարընն գօրգուսուն-տան, աղզընը տախի աշմագ պըզընն պօշա կէլիպ վէ պօշա կիթմէքտէ տիր...» տիմէսի, ճիւմլէնին թէ-պէմիւմ վէ թէտճիւպինի պայիս օլմուշ տուր։

—Այսիս 28տէ բաղար կիւն Հիւն-քեար իսկէլէսինտէ պինղրճէ ճէմիյ-էթ պիր արայա կէլիպ, մուհապ-պէթ խլէմէքտէ իքէն, Ամմ իլի հի-սարընտա իսէ, պիր ֆէտատէնկիզին իպվասընը պիր թագըմ նատան ա-տէմէր տյաղա գալգարագ, պաղը ույզունուղ հարէքէթլէրտէն սոնրա մէքթէպի տախի գաբաթմըշ, վէ շու մէքթէպին իլէրուլէմէսի իշիւն մահ պէ մահ պին զուրուշա եագըն իհ-ման պույուրմագտէ օլան Միւպայա-ճեան Յակոբ աղայը տախի կիւճէն-տիրմիշ օլտուգլարը իշիթիլմէքտէ իսէ տէ, թաֆսիլաթըն տիկէր տէ-ֆտյէ պրագըրըզ։

—Աշրկրագարծական Ընկերութիւ-նուն Ընդհանուր ժողովընա, կիզի գուրա իլէ, Կարապետ Յ. Փանո-սեան Ըսենապետ. Յարութիւն աղա հաճի Թէլէշ Փոխանորդ. Աղիաղար աղա Մ. Մէլիքեան Ըսենադպիր վէ Գէորգ աղա Դըլըճճեան Փոխանորդ ինթիխապ օլունմուշլարտըր։

ԻԼԱՆ

Սօնուսնտա քիթապ պաղանըլա պիլսին նիյէթլէյէ, զաղէթամըզընն չէքրի տէտիշիլմիշ տիր. վէ ագճէ ֆի-յամէլարը պու տէֆտէն սոնրա թաֆսիլէն պէյան օլունաճագ տըր։

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ ԳԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԳԱԼԱԹԱՑԻ ԵՐՄԷՆԻ ՓՈՒԼԻՍԷՍԻ ՍՕՓԵՂԸ ԹՈՒՄԲԷՐՕ 17
Յ. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԻ